

דו"ח פעילות לשנת תשע"ז ספטמבר 2016 - אוגוסט 2017

הדוח מתאר את מגוון הפעילויות שהתקיימו במהלך שנת תשע"ז, 2016-2017. בשנה זו, יושמו והורחבו פרויקטים שהחלו בשנה קודמת (2015-2016) – בתוך מערכת החינוך ובמסגרת החברה האזרחית ובשיתופי פעולה עם ארגונים ומוסדות. התכניות המרכזיות היו: "כוחה של מילה – חינוך להגנה על חופש הביטוי", בשיתוף עם האגודה לזכויות האזרח; "בשביל הדיאלוג – התמודדות עם הסתה וגזענות" במסגרת המיזם המשותף של המטה לחינוך אזרחי, משרד החינוך; "בונות עתיד משותף – נשים מובילות לשלום וביטחון" בשיתוף עם עמותת איתך מעכי ותנועת נשים עושות שלום.

בנובמבר 2016 התקיים הכנס הבינלאומי הרביעי בסדרת הכנסים העוסקים בהיבטים השונים של החיים בערים מעורבות שהקרו לירושלים ומדרשת אדם מקיימות בירושלים. הכנס התמקד בחיים של הצעירים והצעירות אשר גדלים במרחבים עירוניים רב תרבותיים ורב-לאומיים ונקרא - "לגדול בעיר מעורבת". בנובמבר 2017 התקיים הכנס החמישי שהתמקד בנושא הדיאלוג בין קבוצות בחברה הישראלית. מידע אודות הכנסים הועלה לאתר הכנס <http://mixedcity.org.il>. פעילויות רבות ומגוונות נוספות התקיימו במהלך השנה ובכללן גם סדרת סמינרים לקבוצות בחו"ל.

30 שנה לפעילות מדרשת אדם 16.11.1987-16.11.2017

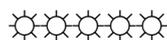
בשנת תשע"ח נקדיש סיקור מיוחד של פעילות המדרשה לאורך שלושים השנים

אתר מדרשת אדם: <http://www.adaminstitute.org.il>

מדרשת אדם Adam Institute   [כך לכבוד האדם ולא לגזענות](#)

אתר הכנס לחיות בעיר מעורבת: <http://mixedcity.org.il>

דף פייסבוק של הכנס: <https://www.facebook.com/irmeorevet>

פעילויות במערכת החינוך

כוחה של מילה – חינוך להגנה על חופש הביטוי ולהתמודדות עם הסתה וגזענות

שנת הלימודים תשע"ז היתה השנה השנייה של יישום הפרויקט הארצי "כוחה של מילה – חינוך להגנה על חופש הביטוי והתמודדות עם הסתה וגזענות" - פרויקט משותף של המדרשה עם האגודה לזכויות האזרח במימון האיחוד האירופי. במהלך השנתיים השתתפו בתכנית 58 בתי ספר על יסודיים, יהודים וערבים – בפריסה ארצית. התכנית זכתה להצלחה ולמשוב חיובי, הן מבחינת התכנים והן מבחינת אופן היישום שלה. התכנית היתה רלוונטית ונתנה מענה חינוכי לצורך אמיתי שעלה מהשטח. רבים מביה"ס המשתתפים ביקשו לקיים פעילות גם בשנה הבאה. גם דרג מקבלי ההחלטות הבכיר במערכת החינוך ברך על התכנית והזמין את הצוותים להעברת הרצאות וסדנאות בפני פורומים בכירים של מנהלים.

פעילויות המפגשים של בתי הספר התקיימו גם במסגרת "המיזם המשותף" של המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים של משרד החינוך.

להלן תאור קצר של הפעילויות שהתקיימו בשנה זו:

א. **עידכון תכנית הלימודים "כוחה של מילה":** בעקבות הלקחים של השנה הראשונה, היא עודכנה והותאמה לתלמידים, ובעיקר הורחב העיסוק בחופש הביטוי במדיה ובתופעת השיימינג. התכנית המעודכנת הודפסה ב-600 עותקים בעברית ובערבית וחולקה לכל המורים שהשתתפו בתכנית השנה.

ב. **כנס אקדמי בשיתוף אוניברסיטת חיפה - "חופש הביטוי ומערכת החינוך בישראל" 17.1.2017:** הכנס התקיים במסגרת יום העיון השנתי של המסלול להכשרת מורים של הפקולטה לחינוך. זו השנה השנייה שהכנס מתקיים באוניברסיטת חיפה, והשתתפו בו כמאה ושמונים סטודנטים להוראה וחברי סגל. פרופ' חנן אלכסנדר, דיקאן הפקולטה לחינוך פתח את הכנס ובירך את המשתתפים ואת הארגונים השותפים, והשגריר לארס פאבורג-אנדרסן, ראש המשלחת של האיחוד האירופי בישראל נשא דברים בשבח התכנית והבאתה לאקדמיה. משוב חיובי ביותר נכתב על ידי מנהלת תכנית הכשרת המורים של האוניברסיטה: "התגובות מיום העיון פשוט מדהימות - הן מהחלק הראשון של היום והן מהסדנאות. כל הרכוזות כתבו שהיתה השתתפות רצינית ולמידה בסדנאות. המילים 'היה מדהים' חזרו על עצמן בדברי הסטודנטים והרכזים. תודה רבה על השותפות ושיתוף הפעולה".

ג. **פעילות בבתי הספר:** מדרשת אדם קיימה פעילות עם 19 בתי ספר על-יסודיים בירושלים, אזור המרכז והדרום – יהודים וערבים (האגודה עבדה במקביל עם 18 בתי ספר תיכוניים וחטי"ב). פעילויות המפגשים בין תלמידי בתי הספר התקיימו גם במסגרת "המיזם המשותף", של משרד החינוך. הפעילויות כללו:

1. השתלמויות מורים בהיקף 30 שעות לימוד, חלקן במתכונת בית ספרית וחלקן במסגרת אזורית;
2. ליווי המורים ביישום מערכי שיעור מהתכנית בכיתות;
3. מפגשי תלמידים ומורים בשני סמינרים ארציים – במסגרתם נפגשו נציגי תלמידים מכל בית ספר במטרה ליצור קבוצה מובילה ליצירת מיזמים בנושא בית ספר.
4. מיזמים בית ספריים שיושמו על ידי תלמידים ומורים בליווי צוות המדרשה.

ד. **פרסום מאמרי אקטואליה באינטרנט – פוסטים:** נכתבו 10 פוסטים ופורסמו באינטרנט (בשנה קודמת נכתבו ופורסמו 10 מאמרים). הפוסטים עסקו בבחינת הסוגיות: חופש הביטוי במדיה החברתית - תופעת השיימינג; הזכות השווה לביטוי תרבותי; פוליטיקלי קורקט; חופש הביטוי של המיעוט במשטר דמוקרטי; עידן הפוסט אמת; על פגיעה סמויה בחופש הביטוי; החרם הכלכלי פוליטי; השידור הציבורי וחופש הביטוי המאמרים הועלו לאתר מדרשת אדם.

כאמור, מתוך 58 בתי הספר שהשתתפו בפרויקט, 19 מהם עבדו עם צוותי המדרשה ואלו הם: תיכון עירוני ד', תל אביב; תיכון אזורי חוף הכרמל, מעגן מיכאל; חטי"ב שזר, כפר סבא; תיכון רבין כפר סבא; חטי"ב

עלומים רמת השרון; חוות הנוער ירושלים; ליד"ה ירושלים; מקיף זיו ירושלים; רעות ירושלים; ביה"ס הדסה עין כרם ירושלים; תיכון הרטוב צרעה; מקיף שגב שלום; אורט אבו תלול, אל-עאסאם; אל פארוק, כסייפה; תיכון עמל כסייפה; אקראא לקייה; מקיף לקייה; אל-ראזי, רהט; דאר אל-קאלם, רהט.

דוגמאות למיזמים בית ספריים שיושמו: מפגשי תלמידים יהודים וערבים להיכרות עם התרבות והסביבה החברתית והגיאוגרפית; מפגשים ויצירת סרטים משותפים של תלמידים יהודים וערבים כאשר האתגר הוא שימוש בכלי החזותי לשינוי ביחס התלמידים המשתתפים אל הנרטיב של האחר; ימי שיא בית ספריים שהובלו והונחו על ידי תלמידים בנושא חופש הביטוי התמודדות עם אפליה וגזענות; פאנל בשידור חי ברדיו המקומי "אל-פארוק" בדרום, שהונחה על ידי תלמידים ועסק בנושא חופש הביטוי בעיקר במדיה החברתית הגורם למתחים וקונפליקטים בין חמולות בכפרים הבדואים.

מפגשי תלמידים במסגרת "מיזם משותף" של המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים של משרד החינוך עם התכנית "בשביל הדיאלוג – התמודדות חינוכית עם תופעת הגזענות"

זו השנה השנייה של פעילות המדרשה במסגרת "מיזם משותף" עם המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים של משרד החינוך. יעדי המיזם המשותף - לקדם את נושא החינוך למניעת גזענות בבתי ספר תיכוניים ובחטיבות ביניים, ולהגשמתם ננקטו הפעולות הבאות: (א) הרחבת הפעילות כך שכל התלמידים משכבות י' או יא' יפגשו עם שכבה מקבילה של תלמידים מבתי ספר שונים. (ב) העמקה והרחבת התכנים על ידי שילוב בין התכנית "בשביל הדיאלוג" עם התכנית החדשה "כוחה של מילה". השנה השתתפו 16 תיכוניים וחטיבות יהודים וערבים במיזם והתקיימו מפגשים בין תלמידים מ-39 כיתות. הפעילות כללה גם סדנאות הכנה לקראת מפגשי התלמידים. להלן פירוט המפגשים:

תיכון מקיף זיו, ירושלים ותיכון מקיף דאר אל-קאלם, רהט: המפגשים בין שני בתי הספר היא כבר מסורת הנמשכת כמה שנים ברציפות בהם נפגשים תלמידי 5 כיתות י"א מכל בית ספר. **בתיכון זיו** התקיים במסגרת ההכנה למפגש יום עיון שכלל הרצאה במכון ון-ליר של ד"ר ת'אבת אבו ראס על ההיסטוריה של הבדואים ועל מעמדם האזרחי במדינת ישראל. לאחר מכן התקיימו סדנאות במוזיאון לאמנות האיסלאם בהנחיית צוות המדרשה ובסיומו סיור להיכרות עם התרבות והאמנות האסלמית (על-ידי מדריכי המוזיאון). **בתיכון דאר-אל קאלם** התקיימו סדנאות הכנה שהתמקדו בלמידה של תכנים בנושא חופש הביטוי ומאבק בגזענות. המפגש הראשון התקיים ברהט ובו עסקו בביסוס ההיכרות האישית והתרבותית, כמו: מנהגי ומסורת (חתונה, חגים) ומעמד האישה. המפגש השני התקיים בירושלים ובו עסקו בשאלות של חיים משותפים במרחב הציבורי, בערים ובשכונות מעורבות, ובמדינה בכלל. המתודה הייתה בניית שכונה שבה נדרשו המשתתפים להחליט אלו מרכיבים - מבנים ומוסדות ציבור ייכללו בשכונה ובאיזו שפה ייתלה השלט שבחזיתם, זאת במטרה להגיע לדיון בסוגיות מאוד משמעותיות של החיים המשותפים במדינת ישראל. התלמידים הביעו רצון להמשיך במפגשים אלו גם בשנה הבאה. נציגות של תלמידים מדאר אל-קאלם השתתפו גם בסמינר הארצי של בתי ספר בתכנית של "כוחה של מילה". תלמידים אלו יזמו והובילו יום שיא בית ספרי אליו הגיעו גם הורים – כותרת היום "גזענות על רקע שונות לא קיימת בבית ספרנו". הם העבירו סדנאות מהתכנית "כוחה של מילה" ב-27 כיתות י"א-יב'.

תיכון מקיף הר טוב צרעה, תיכון ברנקו וייס עין נקובה עין רפא: התכנית הועברה בכל שכבת י' ועסקו בה גם במועצת התלמידים. בנוסף, התקיימו ארבעה סבבים של מפגשים בין כיתות י' – אחת מכל ביי"ס. הלמידה השנה היתה חלק מפרויקט ייחודי של "דיאלוג דרך קולנוע" – תוכנית המפגישה תלמידים יהודים וערבים ובסיומה הוכן סרטון משותף שהציג את השינוי של תפיסות של התלמידים האחד את השני בתחילת התהליך ובסיומו.

תיכון מקיף הר-טוב, צרעה, ותיכון מקיף לקייה: תלמידי שכבת י' השתתפו גם במפגש בסמינר ארצי של בתי הספר ובו עסקו בעיקר בחופש הביטוי במדיה החברתית. המפגש היה מאוד משמעותי לתלמידים ולבקשתם יתקיימו מפגשים בשנת הלימודים הבאה, תשע"ח.

תיכון ליד"ה , ירושלים ותיכון אבו-תלול, אלעאסאם : התקיימו מפגשים של תלמידי כיתות יא' – 5 כיתות מכל בית ספר. ההכנה למפגשים כמו גם המפגשים עצמם עסקו בהיכרות ברבדים השונים – אישית, תרבותית, חברתית ועוד. התלמידים למדו להכיר זה את זה באמצעות מתודות חווייתיות מגוונות, ובהמשך התנסו בקיום דיאלוג סביב נושאים כמו: שעות הפנאי, מעמד האישה, מעמד הכפרים הבלתי מוכרים ואפשרויות לתכנון עתידי של אותם כפרים. בנוסף, בתיכון אבו תלול נעשתה הכשרה מיוחדת לקבוצת תלמידים מובילים כדי שיוכלו להנחות קבוצות דיון ביום שיא בית ספרי, בליווי המורים בו השתתפו תלמידי כל הכיתות.

תיכון רבין, כפר סבא ותיכון שגב שלום (2 כיתות י'); בתי הספר השתתפו בתכנית המדרשה גם בשנה קודמת. המפגשים התקיימו בשני ימי מפגש ארציים במסגרת התכנית כוחה של מילה. תגובות המורים והתלמידים למפגש היו נלהבות ביותר.

תיכון עירוני ד', תל אביב ותיכון מקיף אל-ראזי, רהט ; המפגשים התקיימו בשני ימי מפגש ארציים במסגרת הסמינרים לתלמידים בתכנית כוחה של מילה והשתתפו תלמידים משכבות י"ג-יא. תגובות התלמידים למפגשים היו נלהבות ולדבריהם היוו חוויה משמעותית בה למדו על שתי התרבויות, וההתמודדויות של כל אחת מהחברות עם נושא הגזענות וחופש הביטוי. שני התיכונים מאוד מעוניינים לקיים מפגשים גם בתשע"ח.

תיכון מקיף חוף הכרמל, מעגן מיכאל ותיכון אקרא, לקייה ; מפגשי תלמידי שכבת י"א. תלמידי מגמת ערבית מחוף הכרמל ותלמידים מתיכון אקרא נפגשו בסמינר הארצי בתכנית כוחה של מילה. התלמידים אמרו כי זו היתה חוויה ייחודית וחדשה עבורם. ההיכרות ההדדית של התלמידים הערבים/היהודים והדיון בנושא חופש הביטוי היו מאוד משמעותיים. התלמידים היהודים ציינו כי למדו רבות על הבעיות והקשיים איתם מתמודדים התלמידים בחברה הבדווית.

חט"ב שזר, כפר סבא ותיכון אל-פארוק, כסייפה ; המפגשים התקיימו במסגרת הסמינרים הארציים של התכנית כוחה של מילה בה השתתפו תלמידים שכבת ח' ו-ט'. התלמידים ציינו את החוויה כאירוע משמעותי וחשוב עבורם ואת רצונם להמשיך במפגשים עם תלמידים ערבים/יהודים גם בעתיד.

חינוך לדמוקרטיה בירושלים

מדרשת אדם מודה לקרן לירושלים על תמיכתה רבת השנים בפעילות המתקיימת בעיר.

המדרשה מקיימת פעילויות רבות בירושלים בשיתוף פעולה עם מוסדות שונים כמו – מוזיאון ארצות המקרא, מוזיאון האסלאם, מרכז ציפורי יער ירושלים ועוד. הידע והמומחיות של כל אחד מהשותפים מאפשרים יצירת תכניות משותפות המציגות ומלמדות נושא מזוויות והיבטים שונים.

חטיבות ותיכונים :

הפעילויות המתוארות להלן הן בנוסף לאלו שכבר תוארו לעיל – **תיכון זיו ותיכון ליד"ה.**

תיכון מקיף זיו וחט"ב צור באהר, מזרח ירושלים - מפגשי תלמידים משכבת ז'. תכנית זו מתקיימת בשיתוף פעולה עם **מרכז ציפורי** והיא משלבת פעילות מעשית וחקלאית ביער ירושלים, עם תכני המדרשה המשפיעים על אופי המפגש הדו-לאומי. התוכנית מבוססת על הרעיון שבאמצעות החיבור לסביבה ולטבע ניתן לקיים פעילות דו לאומית שתאפשר היכרות מעמיקה יותר בין שני הלאומים הנפגשים. בשלב הראשון מושם דגש על היכרות של התלמידים עם נושאי סביבה שונים ועם הדרך בה ראוי לטפל ביער ולהכשירו לטובת האדם. בשלב השני, במפגש הדו לאומי – הם המשיכו בעבודות היער השונות, אך הפעם עשו זאת ביחד עם עמיתיהם מהלאום השני.

בית הספר הדו-לשוני ותיכון קשת - המגמה העל אזורית לאזרחות:

כיתה י': בתחילת השנה התקיימו סדנאות היכרות אישית בין התלמידים במטרה ליצור קבוצה מגובשת שיכולה ללמוד ולעבוד ביחד לאורך השנה ובהמשך עסקו בהיכרות תרבותית. בתהליך הושם דגש על בניית שפה משותפת על בסיס המאפיינים המשותפים של בני נוער משתי החברות. בהמשך השנה התמקדו בקבוצות השונות בחברה הישראלית ובזכותן של כל אחת מהן לתרבות משלה. התלמידים דנו בדילמות בין הזכויות האזרחיות האוניברסאליות לבין הזכויות התרבותיות של כל הקבוצות בשתי החברות. תהליך הלמידה המשותף לא היה קל לחלקם, בין התלמידים היהודים היה ויכוח על מקומם של החרדים בחברה הירושלמית, ובין התלמידים הערבים התקיים דיון בדבר אי שוויון בתוך החברה הערבית בירושלים - בין בעלי האזרחות ישראלית לאלו שהם במעמד של תושבים בלבד.

כיתה י"א: הסדנאות עסקו בזכויות חברתיות וכלכליות. התלמידים עסקו רבות בשאלה – למה הקבוצות החלשות לא מצליחות להשיג שוויון כלכלי. התקיים דיון בין התלמידים על הגישה הניאו-ליברלית והשוואתה לגישות של מדינת הרווחה – הדיון המשיך בסדנאות במשך השנה.

חוות הנוער הציוני: זו השנה הראשונה שמתקיימת פעילות בבית ספר זה המשלב בתוכו בני נוער וותיקים ועולים חדשים. השתתפו בתכנית כ-70 בני נוער מכתות י"א שגילו עניין וסקרנות בתכנים שנלמדו לאורך השנה בנושא חופש הביטוי והתמודדות עם הסתה. התקיים יום שיא שבו הם הרחיבו את ידיעותיהם בתחום הדמוקרטיה. במסגרתו הם שמעו הרצאה במכון ון ליר מאת ד"ר בשיר בשיר בנושא זכויות האזרח במדינה דמוקרטית ומהותן של זכויות קולקטיביות עבור קבוצות תרבותיות וקבוצות מיעוט שונות. בהמשך התקיימו סדנאות במוזיאון לאמנות האיסלאם בקבוצות לעיבוד ההרצאה וברור שאלות נוספות. צוות המוזיאון הכולל דובר רוסית, איפשר לשתי קבוצות של עולים חדשים לקבל הנחיה ברוסית, ששידרגה את השיח ביניהם ובין המנחה לרמה גבוהה ביותר. כך יכלו התלמידים לממש את זכויותיהם הקבוצתיות בהיבטים תרבותיים ולשוניים.

תיכון רעות: שתי קבוצות מורים השתלמו בתכנית "כוחה של מילה" ההיענות לתוכנית הייתה גדולה מהצפוי, ומרבית המורים העבירו את התכנים לתלמידיהם בשעות מחנך/ת. מורים אחרים בחרו לעשות שימוש בתכנים ב"שיח שחרית", שזו השעה שבה מחנכים פוגשים את התלמידים שאינם משתתפים בתפילת הבוקר.

תל"י בית חינוך: הותאמה תכנית קצרה לתלמידי כיתות י' לקראת קבלת תעודת זהות, כהכנה לטקס בכנסת, בו יוענקו התעודות לתלמידים. במקביל, הותאמה תכנית לתלמידי שכבת ח' (6 כיתות) בנושא "הזכות לכבוד" שיושמה בכיתות במהלך שבוע לימודים שהוקדש לנושא בבית הספר. המורות הביעו שביעות רצון מהתכנית וביקשו להמשיך לקיים פעילויות דומות בהמשך. ממשובי המורות: "הפעילויות אפשרו לי שיח אחר עם התלמידים"; "כל המערך השבועי יצר תחושה טובה אצל התלמידים".

חט"ב ראס אל עמוד: אקטיביזם בבית הספר - פעילות המשך לשנת הלימודים הקודמת עם מורות ומועצת תלמידות מכיתות ז'-ט'. חלק מהתלמידות שנבחרו בשנה שעברה לוועדות הבחירות נבחרו שוב, והן היו אחראיות על תהליך הבחירות כמעט בלי התערבות המורות המלוות. נבנתה תכנית הכשרה רק עבור תלמידות כיתות ז', כשהמורות המלוות יישמו אותה ועשו מספר פגישות רק לנציגות אלו. מספר התלמידות שהתענינו השנה בבחירות ובתפקידי המועצה גדל משמעותית. הוקמה ועדה חדשה שתעסוק בפתרון ויישוב סכסוכים בין תלמידות, וניתנה הדרכה ספציפית לחברות הוועדה להכין אותן להתמודד ולפתור סכסוכים.

בית ספר בניה"ח אלי"ן: השתלמות המשך לצוותים החינוכיים והטיפוליים שהביעו שביעות רצון רבה מהתכנית בשנה קודמת בשתי קבוצות – מורות וסייעות. התכנית התמקדה בנושא זכויות אדם באופן כללי, וזכויות החולה ונגישות לאנשים עם מוגבלויות באופן ספציפי. בסדנאות עסקו בין היתר בשאלות: מהי זכות? ההבדל בין זכות ורצון? הקשר בין זכות וחובה, ומי אחראי לממש את הזכויות? מהי הזכות לנגישות ובאלו דרכים ניתן ליישמה? באל"י ובכלל. בהשתלמות המורות למדו על הגישות השונות להבנת מושג הרב תרבותיות תוך מתן דגש להתנסות של הצוות במיצוי הפוטנציאל החיובי של

השותפות הרב תרבותית בבית החולים. ההשתלמות אפשרה העמקת היכולות של הצוות להתמודד עם קונפליקטים רב תרבותיים בבית החולים. בהשתלמות הסייעות, הדיונים התמקדו בנושא מימוש הזכויות במרחב הציבורי בכלל ובמימוש זכויותיהן באופן אישי. שני הצוותים נפגשים בפורום משותף המאפשר להן לברר סוגיות עקרוניות הקשורות לעבודתן המקצועית. ההשתלמות תתקיים גם בתשע"ח.

בית ספר בניה"ח הדסה עין כרם: שנה שנייה לפעילות המדרשה עם הצוות החינוכי והטיפול של בית הספר בבית חולים. זהו בית ספר רב-גילאי הנותן מענה לכל המאושפזים מכל קבוצות האוכלוסייה בארץ. הקיום המשותף של ילדים ובני נוער מכל הקבוצות באוכלוסייה הישראלית ובמקרה של ביה"ח הדסה, גם מהאוכלוסייה הפלסטינית, מחייב למידה ומתן כלים מיוחדים לעובדים בו, כדי שיוכלו להתמודד עם האתגרים המלווים את עבודתם. במסגרת ההשתלמות, צוות המורים/ות ביטאו את הקשיים שהסכסוך הישראלי פלסטיני מביא לעבודתם, וניסו לבחון דרכים יצירתיות להתמודד אתם. המורים בדקו כיצד ניתן לפעול בבית הספר בצורה מכבדת במועדים הבעייתיים כמו יום ירושלים, יום העצמאות, יום השואה ועוד. בכל מפגש נדונה סוגיה אחרת, כאשר בצד הדיון, הצוות קיבל כלים לעבודה עם נושאים שנויים במחלוקת. ההשתלמות תתקיים גם בתשע"ח.

בתי ספר יסודיים:

מופ"ת רמות אלון: שנה חמישית שהמדרשה מקיימת פעילויות בביה"ס ששיעורי הדמוקרטיה הם חלק משעות הלימוד השבועיות. בכתות א'-ב' מועברת התוכנית א'-ב' בדמוקרטיה. בכיתות ג'-ו' מרחיבים את הלמידה ובכל שנה מתמקדים בנושא בית ספרי שנבחר על ידי הצוות. השנה המתמקדו בנושא מנהיגות בכלל, ומנהיגות בחברת הילדים בפרט. בכל אחד מהנושאים משולבת חשיבה ביקורתית, המדגישה את העיקרון של היות התלמיד מעורב בחיי החברה שלו, ובתקווה להיותו גם אזרח מעורב בעתיד היותר רחוק. במהלך השנה הצוות החינוכי בחן סוגיות מנהיגותיות גם בתחומי למידה אחרים: בשיעורי תנ"ך, מולדת, עברית, היסטוריה, אנגלית ואף הרחיבו לאירועים שונים אחרים המתקיימים בבית הספר. כך לדוגמה צוין יום השואה בסימן מנהיגות וזכויות, במסגרת התקיים טקס קצר, ואחריו כל בית הספר התכנס למעגלי שיח, חשיבה ויצירה סביב אירועים שונים. התלמידים דנו בשאלות כמו: אלו זכויות נשללו? אלו זכויות נשמרו? והאם וכיצד חסידי אומות העולם גילו מנהיגות? יום הלמידה התקיים הודות לרתימתן של כל המחנכות והמורות המקצועיות, וכן סטודנטים להוראה, העושים את הכשרתם המקצועית בביה"ס. הסטודנטים אמרו בעקבות הפעילות *"שחוויה כזו הם לא חוו עד היום במערכת החינוך, ושזו הלמידה המשמעותית שהם והתלמידים יזכרו לעתיד"*. בתשע"ח נעסוק בתחום המגדר ושוויון בין המינים, נושא שאמור לבסס במידה רבה יותר את המודעות של התלמידים והתלמידות לסוגיות חברתיות אקטואליות.

יסודי גילה א': המדרשה מקיימת פעילויות בבית הספר מזה מספר שנים. השנה בחרו להקדיש את הלמידה במועדים ספציפיים שנבחרו מראש, ולקראתם התקיימה למידה ייחודית בדגשים דמוקרטיים. מועדים שנבחרו היו: יום הזיכרון לרצח רבין, יום זכויות הילד, ופורים בראייה מגדרית. לכל אחד מהמועדים הותאמה תוכנית, וכל אחת מהמורות נדרשה להתאימה לכתתה. למידה בדגם זה זכתה להצלחה ובתשע"ח תתקיימנה פעילויות דומות במועדים אחרים שייבחרו.

ממ"ד איתן, ארמון הנציב: התקיימה השתלמות מורים קצרה בתכנית "א-ב" בדמוקרטיה" להיכרות עם הנושא ועם המתודות להעברתן.

מפגשי תלמידים – בשיתוף מוזיאון ארצות המקרא: זו השנה השביעית שהמדרשה מקיימת פעילות הכנה למורי בתי ספר המשתתפים בתכנית "ד.ש.א" (דמותו של אברהם) של מוזיאון ארצות המקרא, תכנית המפגישה תלמידים יהודים וערבים במוזיאון. השנה התקיימו מפגשים בין ממ"ד אפרתה ויסודי ג'רוזלם מבית חנינא. בנוסף התקיימה הכשרה לצוות המדריכים של המוזיאון (המתוארת בהמשך).

יסודי - ממ"ד אפרתה נפגש עם יסודי ג'רוזלם: מפגשים בין 90 תלמידים משני בתי הספר. בשלב הראשון התקיימה השתלמות הכשרה לצוותים החינוכיים לקראת המפגשים אותם המורות אמורות להנחות. המחנכות משני בתי הספר גילו עניין ונכונות להקדיש את שעות החינוך לטובת הכנת התלמידים למפגש ולשם כך הן קיבלו מגוון של פעילויות המתבססות על הכרה בזכות לשונות, וקבלת השונה. התקיימו שלושה סבבים של מפגשי תלמידים בתי הספר אפרתה וג'רוזלם, ובשלושתם התלמידים שיתפו פעולה, נהנו, למדו ביחד, ובעיקר למדו אחד על השני. המפגש מתקיים בשני ערוצים: מפגש עם התוכן; ומפגש עם התלמידים. המפגש עם התוכן עבור תלמידי אפרתה הוא דרמטי, משום שהם מגלים שהסיפור של אברהם אבינו הוא גם סיפורם של הפלשתינים המוסלמים – על איברהים. תוכן הסיפור מאפשר מפגש בין שתי הקבוצות ומהווה גילוי חשוב על הקירבה בין שתי הדתות והתרבויות.

יסודי שועפאט בנות: המדרשה מקיימת פעילויות בבית הספר משך שנים רבות. עיקר הפעילות התמקד השנה בהתאמת מערכי שיעור ותכנים העוסקים בחינוך לדמוקרטיה לפעילויות בשעות מחנך/ת. עבודת הפיתוח הייתה מול המנהלת, הרכזת, הצוות המוביל, צוות מורות והדרכה פרטנית במהלך היישום בכיתות. המורות קיבלו משוב על ההפעלות ומערכי שיעור שכתבו, אחרי הכתיבה ולפני היישום בכיתה. התכנים נכתבים על בסיס חזון בית הספר שהוא העצמת תלמידות, דגש על זהות ושייכות וקהילתיות, שכן בית הספר הצטרף לתכנית "בתי ספר בקהילה".

הכשרת גננות בירושלים - גנים "בקהילה" – בשיתוף מנח"י

זו השנה השנייה של הפעילות המתקיימת במסגרת פרויקט עירוני של מנח"י "בתי ספר בקהילה", והועברו בה השתלמויות על-ידי צוות המדרשה ל-3 קבוצות של גננות – יהודיות וערביות:

השתלמות לגננות יהודיות – דתיות וחרדיות: השתתפו 60 רכזות וגננות בשבע קבוצות הנחיה. התוכנית החלה בסדנא לכלל רכזות "גנים בקהילה" לביורר הציפיות והמטרות של ההשתלמות. התברר כי השונות הגדולה בין השכונות בעיר, מעלה צורך להתאים את התוכנית לגננות בכל אשכול גנים בנפרד ואכן כך נעשה. הסוגיות המרכזיות שנדונו בהשתלמות: בירור המושג קהילה, מהן הדרכים לפעול בתוך הקהילה, כיצד ההשתתפות בפעילות בונה קהילה, דרכים ליישום וביצוע פרויקט קהילתי. הגננות מצאו עניין רב בתכנית ושיתפו פעולה. הלמידה התקיימה במסגרת סדנאית שאיפשרה למשתתפות להיות פעילות ולחלוק את ניסיוןן ומחשבותיהן עם חברותיהן למקצוע ובעיקר על האפשרות לתכנן יחדיו פרויקט קהילתי. ההשתלמות זכתה למשובים חיוביים והיא ממשיכה גם בתשע"ח.

השתלמות ל-2 קבוצות של גננות ורכזים ערבים: 8 גננות משועפאט ו-8 מאלטור. בהשתלמות עסקו במגוון נושאים: בירור מושגים ויחסי הגומלין בין קהילה והגנים, חשיפת צרכים, שותפות ושיתוף עם הקהילה, הוגנות ושוויון, שייכות והשתייכות לקהילה, מחויבות כלפי הקהילה; דרכי קבלת החלטות וקידום קבלת החלטות על בסיס שותפות ושוויון בצוות. התמודדות עם קשיים תהליכיים בצוות ומתן כלים לגננות מובילות, שלבי בניית פרויקט בשיתוף עם הקהילה. במהלך ההשתלמות נבדקה הרלוונטיות של הלמידה על מקרי בוחן שונים שהגננות הביאו. הן ניתחו את התופעה, והסיקו מסקנות כמו: יש למפות את צרכי הקהילה ולא לכפות עליה פרויקט שאולי לא מתאים לה, יש לפתח כלים למיפוי צרכי הקהילה, יש לחזק את התקשורת בין הגננות באותו אשכול, ובין האשכולות, יש לתרגל תהליך קבלת החלטות בתוך הצוות על בסיס כבוד הדדי ושוויון. נושא נוסף שהועלה: תרבות ההתנדבות. הגננות דיברו על כך שיש הרבה אנשים בקהילה שמוכנים לתרום מזמנם, ויש לחזק את המגמה. בסיכום ההשתלמות הגננות חזרו על הערכתן החיובית ושביעות רצוןן מהתכנים הרלוונטיים שהן לומדות, מהמתודה הסדנאית שמאפשרת להן להביע את דעתן, להחליף דעות עם העמיתות שלהן, ולפתח רעיונות.

פעילות חינוכית במחוז דרום:

חטיבות ותיכונים:

שתי תכניות מרכזיות התקיימו בתשעה בתי ספר בדוויים על יסודיים ותוארו בהרחבה בתחילת הדוח: "כוחה של מילה" ו"בשביל הדיאלוג". במסגרת שתי תכניות אלו – התקיימו השתלמויות מורים אזורים ובית ספריות, נערך ליווי למורים ביישום הלמידה בכיתות ובמהלך מפגשי התלמידים שהתקיימו לאורך השנה בהצלחה רבה. ראוי לציין במיוחד את מידת המחויבות הרבה של כל המורים והמנהלים לתכניות המדרשה – הצוותים החינוכיים בבי"ס אילו תכננו וקיימו ימי מפגש עשירים בתוכן ופעילויות מגוונות, איפשרו לתלמידים להוביל ימי שיא בית ספריים בו העלו לדיון נושאים העוסקים בחופש הביטוי, התמודדות עם גזענות וברור סוגיות בנושאי דת ומסורת מול ערכים דמוקרטיים.

תשעת בתי הספר שהשתתפו בפעילויות: תיכון מקיף שגב שלום; אורט אבו תלול, אל-עאסאם; תיכון אל פארוק, תיכון מקיף כסייפה; תיכון עמל כסייפה; תיכון אקרא לקייה; תיכון מקיף לקייה; תיכון אל-ראזי, רהט; תיכון דאר אל-קאלם, רהט. כל בתי הספר שהשתתפו ביקשו לקיים פעילויות המשך גם בתשע"ח.

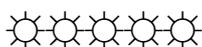
פעילויות ושיתופי פעולה עם ארגונים ומוסדות

בונות עתיד משותף – נשים מובילות לשלום וביטחון

תכנית משותפת של "מדרשת אדם", "נשים עושות שלום" ו"איתך מעכי معك" – משפטניות לצדק חברתי"

התכנית החלה ב-2016 ותתקיים במהלך שנתיים במימון האיחוד האירופי. התשתית לתכנית היא החלטת האו"ם 1325, המדגישה את החשיבות בהשתתפות נשים במוקדי קבלת החלטות לקידום פתרון סכסוכים. מטרת התכנית היא להכשיר חמש מאות נשים ממגוון גילאים, תרבויות, עדות ומוצא אתני ולאומי – לאקטיביזם חברתי ופוליטי. יישומה מתקיים בשני שלבים: בשלב הראשון הנשים משתתפות בסמינר הכשרה המתמקד בלימוד ותרגול התבוננות מגדרית על הסכסוך ובניסיון לבחון מהו הקול הייחודי לנשים בהקשר זה. בשלב השני, נשים המסיימות את הסמינר מחויבות לקיים שלושה פרויקטים לבחירתן – שמטרתם הובלת שינוי בשיח הציבורי. ביישום הפרויקטים הן מקבלות ליווי וסיוע מצוות התכנית. מדרשת אדם מובילה ואחראית בתכנית זו על 10 הסמינרים להכשרת הנשים המתקיימים ברחבי המדינה, בכל סמינר משתתפות 50-60 נשים ובסך-הכל עתידות להשתתף בהם למעלה מ-500 נשים.

עד כה (במהלך 2016-2017) התקיימו שבעה סמינרים בהם השתתפו כ-350 נשים צעירות ומבוגרות, יהודיות דתיות, מסורתיות וחילוניות, ילידות הארץ ועולות מחבר העמים ואתיופיה, וערביות. הסמינרים התקיימו בירושלים (מרכז ציפורי), באר שבע (בית יציב) ובקמפוס בית ברל בשרון, לרוב בסופי שבוע. סמינר אחד התקיים באמצע השבוע כדי לאפשר לנשים שאינן יכולות להתפנות בסופי שבוע, להשתתף גם כן בתכנית. הסמינרים כוללים סדנאות מונחות בקבוצות, פעילויות במליאה וכן מתקיימות הרצאות במספר נושאים – אקטיביזם נשי, הסכסוך מנקודות מבט פלסטינית ויהודית, מדיה ומגדר, והחלטה 1325 של האו"ם ויישומה בעולם. בכל הסמינרים בלטה ההתרגשות של הנשים היהודיות במפגש עם נקודת המבט הפלסטינית על הסכסוך, וכן רצון להכיר את העמיתות הערביות ולפעול יחדיו לקידום הנושא. שלושה סמינרים נוספים יתקיימו החל מנובמבר 2017 ועד סוף ינואר 2018.

משרד החינוך – המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים: שיתוף הפעולה של המדרשה עם המטה מתקיים מזה מספר שנים במסגרות שונות. במסגרת "מיזם משותף" המדרשה מקבלת מימון לקיום מפגשי תלמידים

בבתי הספר העל יסודיים. בנוסף, צוות המדרשה העביר הרצאות במסגרת ימי העיון שמקיים המטה למורים ומנהלים – במכללת קיי ובבית יציב בבאר שבע, ברמת השרון ועוד. בנוסף, השנה הוזמנה המנהלת החינוכית של המדרשה לפתח ולהעביר קורס מקוון למורי האזרחות בכל הארץ בנושא חינוך לדמוקרטיה והתמודדות עם גזענות. הועלו לאתר משרד החינוך שישה מערכים מקוונים של התכנית.

מוזיאון ארצות המקרא:

למעלה מעשור, שאגף החינוך במוזיאון ארצות המקרא בירושלים ומדרשת אדם משתפים פעולה במסגרת תכנית דש"א (דמותו של אברהם). גם השנה התקיימה תכנית הכשרה לצוות ההדרכה של המוזיאון להנחיית מפגשי תלמידים מבתי ספר יסודיים יהודים וערבים וליווי בפעילות המפגשים (תוארה בדו"ח זה). ההכשרה עסקה בהיכרות אישית ותרבותית; בירור כיצד יינתן מקום שווה לשתי התרבויות בהדרכה; כיצד המנחות צריכות להיערך לפני ההדרכה; מהי עבודה בזוגות ובצוות הכללי במהלך ההדרכות, תוך שימת דגש על ניראות של שוויון; שדרוג התקשורת בין המדריכות; תיאום ציפיות ודרכי עבודה עם המדריכות בסדנת האמנות; בסיכום השנה עלו סוגיות שונות, אך המעניינת ביניהן הייתה העובדה שחלק מהמדריכות סיימו את הלמידה השנה בתחושה שהן יכולות לתרום לפיתוח וחינוך התוכן והמתודות הקיימות במוזיאון.

המוזיאון לאמנות האסלאם:

שיתוף הפעולה ההדוק של צוות המדרשה עם צוות המוזיאון החל בשנת 2015 ונמשך מאז. הפעילות כוללת הכשרת צוות המוזיאון להנחיית מפגשי תלמידים ועריכת ימי עיון והדרכה לתלמידים, במטרה לקרב את תלמידי בתי הספר העל-יסודיים בירושלים לערכי הדמוקרטיה, הסובלנות, לרב-תרבותיות ולקבלת האחר. תכנית ימי העיון נבנתה בשיתוף גם עם מכון ון ליר ולה שלושה מרכיבים: התלמידים מתכנסים במכון ון ליר להרצאה בנושא רלוונטי להם (שנבחר בתיאום עם ביה"ס ומהווה העשרה והעמקה בסוגיה כהרחבה בתכנית הלימודים); לאחר מכן התלמידים משתתפים בסדנאות לעיבוד ודיון בנושא, ובסופו מתקיים סיור והדרכה במוזיאון לאמנות האסלאם.

השנה התקיימה השתלמות הכשרה לצוות היהודי והערבי במוזיאון - להנחיית מפגשים אשר כללה התנסות בסדנאות שונות, רקע תיאורטי לקיום מפגשים ודיון במטרות המפגש בין בני הנוער. הושם דגש על היכרות אישית ותרבותית, מהן זכויות אדם ואזרח? מהי רב תרבותיות? וכן נלמדו מספר מתודות ופעילויות שנעשה בהם שימוש במהלך המפגשים עם בני הנוער. הסמינר היה מוצלח, המדריכים היו מעורבים וגילו עניין רב בתכנים המגוונים שנחשפו אליהם. צוות זה הנחה במוזיאון בהצלחה רבה גם מפגשי תלמידים וימי הכנה לקראת מפגשים של מדרשת אדם, במסגרת "המיזם המשותף" עם משרד החינוך.

מכללת סמינר הקיבוצים, תל אביב: גם השנה המדרשה היתה שותפה לתכנון והפעלת יום עיון לסטודנטיות במסלול לחינוך יצירתי לרגל יום הזכרון לרצח יצחק רבין ז"ל, שעסק בנושא "חופש הביטוי וחינוך נגד הסתה וגזענות". הסטודנטיות קיבלו את חוברת התכנית "כוחה של מילה" במטרה שהן תיישמה את התכנים בכיתות בהן מלמדות.

"תקווה ישראלית בחינוך" יוזמה של בית הנשיא וקרן לאוטמן: מדרשת אדם נמנית על הארגונים השותפים במסגרת יוזמה זו. בתשע"ז השתתפו נציגי המדרשה בכנס השנתי של בית הנשיא והציגו את תכניות המדרשה העוסקות בנושא חופש הביטוי והתמודדות עם הגזענות.

אוניברסיטת בר-אילן – התכנית ליישוב סכסוכים: ניתנה הרצאה לסטודנטים לתואר שני הלומדים בתכנית בנושא פתרון קונפליקטים ודמוקרטיה.

התאחדות הסטודנטים בישראל – הכשרת סטודנטים בתכנית "בשביל הדיאלוג": זו השנה השלישית שהמדרשה הכשירה סטודנטים יהודים וערבים להנחיית סדנאות בתכנית המדרשה "בשביל הדיאלוג - חינוך נגד גזענות". בתשע"ז התקיימו קורסי הכשרה לארבע קבוצות סטודנטים יהודים וערבים –

בכרמיאל, באר שבע ותל אביב. סטודנטים אלו מעבירים את הסדנאות בחטיבות הביניים בבתי הספר באזורים בהם הם מתגוררים. תכנית ההכשרה זכתה להצלחה ומשתתפיה הביעו שביעות רצון רבה מהתכנים והמתודות שנלמדו.

ביחד – מען מעא – עושות עסקים ובנות קהילה:

פרויקט פיילוט ייחודי ביוזמת בוגרת תכנית המדרשה "נשים בפוליטיקה בשביל השלום" (WPP) – בליווי צוות המדרשה. מטרת הפרויקט להכשיר קבוצת נשים יהודיות וערביות מאיזור מטה יהודה לקדם עסקים קטנים בין אם הן כבר הקימו עסק עצמאי קטן משלהן ובין אם הן מעוניינות לפתוח עסק כזה. הפרויקט החל בנובמבר 2016 ועד יוני 2017, התקיימו מפגשים בעין רפא שבתחילה עסקו ביצירת חיבור, חברות, שיח בין תרבותי מכבד ומוטיבציה לפעילות משותפת; בהמשך התקיימו מפגשים שעסקו בפן המקצועי של העסקים הקטנים: מיפוי צרכים העולים מהשטח, הקניית ידע וארגון כלים ראשוני בתחום העסקים הקטנים (בניית תכנית עסקית, שיווק, ניהול ועוד) וסייעו לגיבוש מיזם משותף בליווי אנשי מקצוע מהתחום. רוב הנשים הביעו את רצונן להמשיך, גם אם באופן וולונטרי לפעול יחד לפרויקטים משותפים למען הקהילה. הפרויקט מומן על ידי הסוכנות היהודית.

פעילות בינלאומית

"לגדול בעיר מעורבת" הכנס הבינלאומי הרביעי – 15-17 בנובמבר 2016

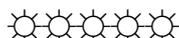
כל אירועי הכנס שתועדו בסרט ותומללו באתר: [/http://mixedcity.org.il](http://mixedcity.org.il)

הכנס "לגדול בעיר מעורבת" הוא הרביעי בסדרת הכנסים שהקרו לירושלים ומדרשת אדם מקיימות בירושלים העוסקים במורכבות החיים בערים מעורבות. השנה הכנס התמקד בחייהם של הצעירים והצעירות הגדלים במרחבים עירוניים רב-תרבותיים ורב-לאומיים. הכנס נפתח ביום שלישי ה-15 בנובמבר וכלל דברי פתיחה וברכות, מופע של **פואטרי סלאם** - "שירה מדוברת" כאשר היוצרים והמשוררים הצעירים עסקו בהיבטים שונים של החיים בעיר מעורבת, ובמופע מוסיקלי של ההרכב **מרקש אקספרס**.

יום הדיונים הראשון של הכנס שחל ביום הסובלנות הבינלאומי ה-16 בנובמבר 2016 – הוקדש לחינוך בערים מעורבות. המושבים השונים במהלך היום עסקו במודל רב תרבותי בחינוך, דנו בתופעת הנשירה של תלמידים בערים מעורבות, הציגו שיתופי פעולה בין אנשי חינוך מקהילות שונות, והדגימו אפשרויות של פעילות חינוכית במגרשי הכדור-רגל. כן נדון נושא הסובלנות בהיבט הרב-תרבותי ונבחנה הסתירה הקיימת לעיתים בין זכויות הפרט והזכויות החברתיות.

יום הדיונים השני ב-17 בנובמבר 2016 הוקדש לפעילות של צעירים במרחב הציבורי בערים המעורבות: דובר על יוזמות חברתיות וקהילתיות רב תרבותיות בירושלים ובערים אחרות, על הקמפוס האקדמי כמרחב משותף לקהילות שונות; הוצגה הזווית של הקולנוע העלילתי והתייעודי המתאר את החוויה העירונית ועוד. כן נדונו בעיית ילדי הפליטים וילדים פליטים בערים מעורבות בארץ ובעולם:

סיום הכנס התקיים במוזיאון לאמנות האסלם וכלל מיצג של קולקטיב "המבול" והופעות של ההרכבים המוסיקליים - "ווסט אל טאריק" ו"שבנאם".

מכון C.A.P – מרכז מחקר למדיניות יישומית, אוניברסיטת מינכן, גרמניה **The Center for Applied Policy Research (C·A·P) at the University of Munich**

המדרשה מקיימת קשרים לאורך כשני עשורים עם מכון CAP, שאימץ לעצמו את התהליך החינוכי של המדרשה והמוכר כיום בעולם כ"שיטת בצוותא" **The Betzavta Method**. בשנה קודמת התקיימו קורסים בעקבות ההוצאה לאור של הספר "אין דמוקרטיה אחת" שתורגם ועובד לגרמנית. משתתפים בקורסי ההכשרה הינם מנחים העובדים עם המכון בנושא "רב תרבותיות ודמוקרטיה", נושא המעסיק מאוד את החברה הגרמנית במציאות החברתית החדשה.

קורס במסגרת מכון גוסטב שטריסמן Gustav Stresemann Institut, באד בונסן, גרמניה

שנה שלישית שהמדרשה עובדת בשיתוף פעולה עם המכון ומעבירה קורסים לקבוצות של המכון בגרמניה ובישראל. המכון מקיים קשרים ושיתופי פעולה עם מכללת דוד ילין בירושלים במסגרתו מקיימים מפגשים בין אנשי חינוך גרמנים וישראלים. ד"ר אוקי מרושק-קלארמן המנהלת החינוכית של המדרשה הוזמנה להנחות את המפגש שהתקיים במרץ 2017, במכללת דוד ילין בירושלים. במאי 2017 נסעה ד"ר מרושק-קלארמן למכון בגרמניה שם העבירה קורס מתקדם למנחי קבוצות בנושא חופש ביטוי והסתה ושיפור תהליכי הנחיה בשיטה של מדרשת אדם. בשנה הבאה יתקיימו קורסים נוספים.

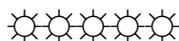
פורום מקצועי לחינוך פוליטי, הטינגן, גרמניה

Geschäftsbereichsleiter Forum Politische Bildung Hattingen, Germany

האיגוד המקצועי בהטינגן גרמניה הקים פורום מקצועי לחינוך פוליטי שמטרתו העצמה ומתן כלים לחברי הפורום. ד"ר מרושק-קלארמן הוזמנה להעביר קורס הכשרה שהתקיים בדצמבר 2016. הקורס התמקד בנושא שוויון בין יחידים ובין קבוצות ולימוד המתודה של מדרשת אדם המוכרת בגרמניה בשם: **The Betzavta Method**. בקבוצה השתתפו מורים עובדים סוציאליים פסיכולוגים פעילי חברה אזרחית, עובדים במרכזי פליטים ועוד – ילדי גרמניה ומהגרים מטורקיה, פולין, בריה"מ ועוד. בעקבות קורס זה הוזמנה המדרשה להעביר קורסים נוספים ב-2017-2018.

מכון משואה ללימודי שואה

המנהלת החינוכית של המדרשה הוזמנה להרצות ולהנחות מפגש של קבוצת חוקרים ואנשי חינוך מבית ונזה גרמניה וממכון משואה. הנושא היה היכרות עם שיטת העבודה של מדרשת אדם ועם התכניות העוסקות ברב-תרבותיות. למשתתפים חולקו הספרים שתורגמו לגרמנית – בצוותא והתהליך החינוכי.

ההנהלה הציבורית של העמותה

מאז האסיפה הכללית האחרונה שהתקיימה ב-26 בדצמבר 2016, התכנס הוועד המנהל של המדרשה לשלוש ישיבות מן המניין, בהן עסק בתקציב המדרשה, גיוס משאבים, קשר עם קרנות וסקירת פעילויות המדרשה השונות. חברי הוועד הגיעו לכנסים, למגוון אירועים ופעילויות שהתקיימו באזורים שונים בארץ. המדרשה מבקשת להודות מקרב לב לכל הקרנות, הארגונים, הרשויות והתורמים הפרטיים, אשר תמכו ומימנו את מדרשה בשנים 2016-2017:

ישראל: הקרן לירושלים; משרד החינוך.

אירופה: באמצעות הקרן לירושלים - חברת BMW; קרן המבורג מייסודו של פרופ' רימסטמה, גרמניה; נציבות האיחוד האירופי EU בישראל.

ארה"ב: USAID - משרד החוץ האמריקאי.

הוועד המנהל מודה לכל חברי/ות הצוות על התגייסותם ומאמציהם להצלחת עבודת המדרשה.

בברכה,

נאוה איזין, יו"ר ועד מנהל

אושר באסיפה הכללית ביום 3 בדצמבר 2017